
نظام مفهومی قرآن کریم

ریشه‌ی ۵۴۰

دروسی

هو الحکیم

برای دستیابی به نقشه‌ی علم، نیاز به نقشه‌ی مفاهیمی داریم که در شکل‌گیری حوزه‌های علمی مورد استفاده قرار می‌گیرد. برای به دست آوردن نقشه‌ی مفاهیم نیز می‌توان از نقشه‌ی ریشه‌های مفاهیم آغاز کرد. در تدوین نقشه‌ی علم مورد نظر ما که زیربنا و شالوده‌ی آن، قرآنی است، ابتدا به نقشه‌ی مفاهیم قرآنی نیاز داریم که برای رسیدن به آن، نخست از نقشه‌ی ریشه‌های قرآنی آغاز می‌کنیم. در این نقشه، ریشه‌ی لغوی مفاهیم قرآنی و روابط آنها به تصویر کشیده می‌شود. قرآن کریم دارای ۱۹۱۹ ریشه می‌باشد که مجموعه‌ی ۱۶۰۹۰ کلمه‌ی مختلف (با در نظر گرفتن اعراب) از آنها مشتق شده است.

در نقشه‌ی ریشه‌های مفاهیم قرآن کریم، برای هر ریشه یک گره در نظر گرفته شده است. مطابق تعریف، دو ریشه با یکدیگر ارتباط دارند، هرگاه یکی از مشتقات آنها در یک آیه همزمان ظاهر شده باشند (هموقوعی). هرچه هموقوعی دو ریشه با یکدیگر بیشتر باشد، یعنی ارتباط آنها قوی‌تر است و در نتیجه ضخامت یال رسم شده بین آن دو ریشه، بیشتر خواهد بود.

در این سند، اطلاعات مربوط به ریشه‌ی شماره‌ی ۵۴۰، «درس» ثبت شده است. این اطلاعات شامل فهرست مشتقات و تعداد تکرار آنها، فهرست ریشه‌های مرتبط با تعداد هموقوعی و فهرست آیات مرتبط به آن ریشه می‌باشد. همچنین دو نمودار در پیوست این سند وجود دارد که یکی نمودار نقشه‌ی ریشه‌ی «درس» و یکی نمودار نقشه‌ی مشتقات ریشه‌ی «درس» می‌باشد.^۱ امید است که این مجموعه و مستندات دیگر آن بتواند زمینه‌ی لازم برای تولید علم قرآن محور را فراهم نماید.

مرکز مطالعات سیستم‌های ترنس‌فیزیکی

شهریورماه ۱۳۸۹

رمضان المبارک ۱۴۳۱

^۱ این اطلاعات از نرم‌افزار «نور الانوار» محصول مرکز تحقیقات علوم کامپیوتری نور، استخراج شده است، که بدین‌وسیله از همکاری آن مرکز برای در اختیار گذاشتن پایگاه داده‌ی ریشه‌ها و کلمات سپاسگزاری می‌شود.

مشخصات

شماره	۵۴۰
ریشه	درس
تعداد تکرار	۶
تعداد مشتقات	۵
تعداد ریشه مرتبط	۴۴

فهرست مشتقات

۱. تَدْرُسُونَ (۲)   ۲. دَرَسُوا (۱)   ۳. دَرَسْتُ (۱)   ۴. دَرَسْتِهِمْ (۱)   ۵. يَدْرُسُونَهَا (۱)

فهرست ریشه‌های مرتبط

۱. اتى (۳)	۱۰. ائى (۱)	۱۹. دنو (۱)	۲۸. عقل (۱)	۳۷. مثل (۱)
۲. اخذ (۳)	۱۱. ابي (۱)	۲۰. دور (۱)	۲۹. علم (۲)	۳۸. نيو (۱)
۳. اخر (۱)	۱۲. بشر (۱)	۲۱. دون (۱)	۳۰. غفر (۱)	۳۹. نذر (۱)
۴. ارث (۱)	۱۳. بعد (۱)	۲۲. ريب (۱)	۳۱. غفل (۱)	۴۰. نزل (۱)
۵. الله (۳)	۱۴. بين (۱)	۲۳. رسل (۱)	۳۲. قبل (۲)	۴۱. وثق (۱)
۶. اله (۳)	۱۵. حقق (۱)	۲۴. صرف (۱)	۳۳. قول (۵)	۴۲. ورث (۱)
۷. انس (۱)	۱۶. حڪم (۱)	۲۵. طوف (۱)	۳۴. قوم (۱)	۴۳. وقى (۱)
۸. انن (۱)	۱۷. خلف (۲)	۲۶. عبد (۱)	۳۵. كتب (۷)	۴۴. وله (۳)
۹. اوى (۱)	۱۸. خير (۱)	۲۷. عرض (۲)	۳۶. كون (۶)	

فهرست آیات

۱. {آل عمران - ۷۹} مَا كَانَ لِنَبِيِّ أَنْ يُبَشِّرَ اللَّهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَ التُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِي مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ كُونُوا رَبَّانِيِّينَ بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ
۲. {الأنعام - ۱۰} وَكَذَلِكَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ وَلِيَقُولُوا دَرَسْتَ وَلِيُبَيِّنَ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ
۳. {الأنعام - ۱۵} أَنْ تَقُولُوا إِنَّمَا أَنْزَلَ الْكِتَابُ عَلَي طَائِفَتَيْنِ مِنْ قَبْلِنَا وَإِنْ كُنَّا عَنْ دِرَاسَتِهِمْ لِعَافِيينَ
۴. {الأعراف - ۱۶} فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ وَرثُوا الْكِتَابَ يَأْخُذُونَ عَرَضَ هَذَا الْأَدْنَى وَيَقُولُونَ سَيُغْفَرُ لَنَا وَإِنْ يَأْتِهِمْ عَرَضٌ مِثْلَهُ يَأْخُذُوهُ أَلَمْ يُؤْخَذْ عَلَيْهِمْ مِيثَاقُ الْكِتَابِ أَنْ لَا يَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ وَ دَرَسُوا مَا فِيهِ وَ الدَّارُ الْآخِرَةُ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ يَتَّقُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ
۵. {سبأ - ۴۴} وَ مَا آتَيْنَاهُمْ مِنْ كُتُبٍ يَدْرُسُونَهَا وَ مَا أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمْ قَبْلَكَ مِنْ نَذِيرٍ
۶. {القلم - ۳۷} أَمْ لَكُمْ كِتَابٌ فِيهِ تَدْرُسُونَ